

Madeleinekakor och lindblomste

"Men i samma ögonblick som det med kaksmulorna blandade téet rörde vid min gom, spratt jag till, på helspänn inför något ovanligt som försiggick inom mig.

En härlig lustkänsla hade fyllt mig; den var helt fristående och jag hade intet begrepp om vad som orsakade den.

Med ens tedde sig livets växlingar betydelselösa, dess olyckor ofarliga... Jag hade upphört att känna mig medelmåttig, efemär och dödlig."

Swanns värld, Marcel Proust

I den inledande boken i Prousts romansvit *På spaning efter den tid som flytt* återuppväcker smaken från en madeleinekaka huvudpersonens barndomsminnen. Madeleinekakan genom verket blivit en generell metafor för något som väcker minnen. Men att det var just smaken och inte åsynen av kakan som väckte de starka känslorna var inte en slump. Många har upplevt hur en en svag doft återupplivar förlorade minnen. På senare tid har man funnit starka kopplingar mellan hjärnans lukt- och känslocentra.

*Madeleinekakor från Combray.
Foto: Bernard Leprêtre*

Neurologen Alan Hirsch har gjort experiment där han undersökte vilka dofter som utlöser barndomsminnen. De dofter som förknippades med lekar gav oftast gav bäst resultat. Vilka dofter det gällde berodde på vilket

*Marcel Proust
omkring år 1900.*

årtionde testpersonen var född: gräs bland 30-talister, modellera på 50-talet och badhusens klorin bland 70-talisterna. Fast doften av nybakat fungerade hos de flesta testpersonerna.

Vi människor upplever världen främst genom syn- och hörselsinnet. Doftsinnet som är nyckeln till överlevnad

hos många andra däggdjur har kommit att bli ett nästan obrukat sinne hos oss. Vi saknar ordförråd för att beskriva dofter; det är nästan omöjligt att beskriva doften av en viol för någon som aldrig upplevt den tidigare. Av samma anledning måste vinkännare och parfymörer lära sig en egen terminologi för att kunna beskriva dofter för varandra.

Men trots att vi inte förlitar oss på våra näsor för att klara oss igenom vardagen har vårt doftsinne inte försvagats nämnvärt genom generationerna. Människans doftsinne är 10 000 gånger känsligare än smaksinnet och vi kan känna igen flera tusen olika doftmolekyler. Om vi sluter ögonen och koncentrerar oss kan vi uppleva en värld som vanligtvis går oss förbi. Eller som engelsmännen säger:

Stop and smell the roses.